

2. Крамбі К. Василь Вишиваний: князь Габсбурзький, який обрав Україну. *Євромайдан Пресс*. 30 квітня 2021 р. URL: <https://euromaidanpress.com/2021/04/30/vasyl-vyshyvany-the-hapsburg-prince-who-chose-ukraine/>

3. Стрельська Л. До життєпису Вільгельма Габсбурга. *Військово-історичний альманах*. 2002. 4.1(4). С. 137–141.

4. Терещенко Ю., Осташко Т. Український патріот з династії Габсбургів. Київ: Темпора, 2011. 408 с.

Івасюк Вікторія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

КАТЕРИНА ЗАРИЦЬКА: МІСІЯ В УПА

Ключові слова: Українська повстанська армія, український визвольний рух, Український Червоний Хрест, жінки, національно-визвольна боротьба.

Keywords: Ukrainian Insurgent Army, Ukrainian liberation movement, Ukrainian Red Cross, women, national liberation struggle.

У контексті дослідження українського визвольного руху середини ХХ ст. особливої уваги заслуговує постать Катерини Зарицької – визначної діячки ОУН та УПА, організаторки Українського Червоного Хреста (УЧХ) та зв'язкової головнокомандувача УПА Романа Шухевича. Її життєвий шлях є яскравим прикладом самовідданого служіння українській справі та демонструє, як патріотичне виховання та особисті переконання можуть сформувати героїчну особистість.

Катерина Зарицька народилася 3 листопада 1914 р. в Коломиї в інтелігентній родині [3, с. 10]. Її батько, Мирон Зарицький, був відомим математиком, професором Львівського університету та членом Наукового товариства імені Шевченка [3, с. 18]. Він належав до Легіону Українських Січових стрільців, що справило значний вплив на формування національної свідомості доньки. Мати Володимира походила зі священницької родини, що забезпечило глибоке християнське виховання майбутньої діячки визвольного руху [5, с. 1].

Формування світогляду та початок активної громадської діяльності Катерини Зарицької припадає на період навчання у Львівській приватній гімназії сестер Василянок. Саме тут вона не лише здобула ґрунтовну освіту, але й долучилася до юнацтва ОУН, що визначило її подальший життєвий шлях. У цей час вона проявила себе як здібний організатор, обіймаючи посаду референтки відділу пропаганди юнацької мережі ОУН [3, с. 10–12]. Особливо важливим етапом стала її участь у складі дівочої бойово-розвідувальної п'ятірки під керівництвом Марії Кос, де вона набула перший досвід підпільної роботи [2, с. 324].

Визначальним моментом у становленні Катерини Зарицької як діячки визвольного руху став Варшавський процес 1934 р. Як наймолодша підсудна, вона проявила неабияку мужність і відданість справі. Хоча її звинуватили лише у співучасті в організації замаху на польського міністра внутрішніх справ Броніслава Перацького, зокрема у наданні допомоги виконавцю замаху Грицьку Мацейку в організації втечі, вона отримала суворий вирок – 8 років ув'язнення, який згодом було скорочено до 4 років за амністією [2, с. 389–396].

Період ув'язнення став для Зарицької не лише випробуванням, але й часом особистісного зростання та формування міцних зв'язків з іншими учасниками визвольного руху. Саме в тюрмі вона познайомилася з Михайлом Сорокою, який згодом став її чоловіком. Їхнє кохання, що зародилося за ґратами, стало символом незламності духу та відданості як особистим почуттям, так і спільній справі боротьби за незалежність України [3, с. 86–87].

Після звільнення з ув'язнення у 1939 р. розпочався новий етап у біографії Катерини Зарицької. Одруження з Михайлом Сорокою мало стати початком щасливого подружнього життя, проте доля розпорядилася інакше [3, с. 90]. У березні 1940 р. вагітну Катерину заарештували радянські органи безпеки. В ув'язненні вона народила сина Богдана, якого змушена була віддати на виховання батькам. Цей період став початком її тривалої боротьби не лише за незалежність України, але й за право бути матір'ю та дружиною [3, с. 92].

Найбільш активний та плідний етап діяльності Катерини Зарицької в українському визвольному русі розпочався після її втечі з в'язниці під час німецького наступу на Львів у червні 1941 р. [5, с. 1]. Вона відразу включилася в організаційну роботу, створивши ефективну підпільну жіночу мережу у Львові. У 1941–1943 рр., обіймаючи посаду крайової провідниці жіночої сітки ОУН, Зарицька розгорнула широку діяльність із політичної освіти жіноцтва та залучення жінок до визвольного руху [1, с. 20; 3, с. 94–108].

Особливо вагомим внеском Катерини Зарицької у визвольну боротьбу стала її діяльність на посаді організатора та керівниці Українського Червоного Хреста. Під її началом було створено розгалужену мережу медичного забезпечення повстанців, організовано підпільні шпиталі, налагоджено систему постачання медикаментів і підготовки медичного персоналу. Її організаторський талант і стратегічне мислення дали змогу створити ефективну систему медичної допомоги в умовах підпілля [3, с. 131–134]. Виконуючи обов'язки зв'язкової головнокомандувача УПА Романа Шухевича під псевдонімом «Монета», Катерина Зарицька проявила виняткові здібності в організації конспіративної роботи. Вона забезпечувала надійну комунікацію між керівництвом підпілля, організовувала конспіративні квартири та створювала ефективну систему передачі інформації. За самовіддану працю у 1945 р. була нагороджена Срібним хрестом заслуги УПА [1, с. 21].

Арешт 21 вересня 1947 р. став початком нового етапу випробувань для Катерини Зарицької. Незважаючи на спробу самогубства через прийняття отрути, її врятували, оскільки був чіткий наказ захопити її живою [5, с. 1]. Під час слідства вона проявила неймовірну стійкість, відмовляючись давати свідчення проти своїх побратимів. У 1948 р. її засудили до 25 років виправно-трудових таборів [1, с. 21].

Період ув'язнення став свідченням незламності духу Катерини Зарицької. В умовах суворого режиму вона не лише зберегла свою гідність, але й продовжувала інтелектуально розвиватися – вивчила французьку мову, активно листувалася з чоловіком, який перебував у сусідньому таборі, обговорюючи літературу та наукові статті [3, с. 202–208]. Її моральна стійкість і людська гідність викликали повагу навіть у наглядачів та інших в'язнів [4, с. 95–97]. Звільнення у

1972 р. не принесло повної свободи – Катерині заборонили проживати у Західній Україні, і вона була змушена оселитися у Волочиську на Хмельниччині. Навіть у цих умовах вона продовжила свою місію, допомагаючи політв'язням та зберігаючи пам'ять про визвольну боротьбу [4, с. 97–99].

Життєвий шлях Катерини Зарицької є яскравим прикладом того, як патріотичне виховання, особисті переконання та відданість ідеї української державності можуть перетворити звичайну жінку на героїню національно-визвольної боротьби. Її діяльність в УПА характеризувалася високим рівнем організаторських здібностей, відповідальністю та самопожертвою заради спільної справи. Історія її життя продовжує надихати нові покоління українців на боротьбу за незалежність і суверенітет України.

Джерела та література

1. Бондарчук Л. Михайло Сорока: до 90-річчя від дня народження і 30-ліття від дня смерті (27.03.1911–16.06.1971). Дрогобич: Відродження, 2001. 293 с.
2. Мірчук П. Нарис історії ОУН 1920–1939 роки. Київ: Українська Видавнича Спілка, 2007. 1006 с.
3. Онишко Л. Нам сонце всміхалось крізь ржавії ґрати... Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі / ред. П. Й. Потічний. Торонто. Львів: Видавництво «Літопис УПА», 2007. 928 с.
4. Світлична Н. Зі спогадів про Катерину Зарицьку. *Сучасність*. Мюнхен, 1987. Ч. 5(313). С. 95–100.
5. Спомини відомого львівського митця, сина героїв національно-визвольної боротьби Катерини Зарицької та Михайла Сороки. *Zbruc̣h. Спогади*. 14.04.2015. URL: <https://zbruc.eu/node/30848>

Кубов Мирослав

Донецький національний Університет імені Василя Стуса

ЖИТТЯ ТА ДИСИДЕНТСТВО В ЛИСТАХ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Ключові слова: література, Василь Симоненко, дисидентський рух, епістологія.

Keywords: literature, Vasyl Symonenko, dissident movement, epistolary studies.

Зазвичай життя письменників є не менш цікавим за їхню творчість. Василь Симоненко не є винятком. Його листи, зокрема ті, що були адресовані дружині Люсі, набули чималої популярності завдяки їх щирості та романтичності. Інші листи є не менш корисними для істориків, позаяк розкривають чимало цікавого з життя поета та важливого з погляду епістології.

Описуючи науковців, які багатосторонньо досліджували листи В. Симоненка, варто відзначити праці Т. Чухліба, Н. Романової, В. Барчана, Р. Трифонова. Вони дослідили листи поета з різних сторін, зокрема у філологічних, соціальних та філософських аспектах [4; 16; 17; 18].

Одним із найбільш розкритих проявів поета у листах є його особистість. Читаючи його листи можна підмітити його чесність, доброту та щирість. Він завжди підтримував позитивний настрій та радів за своїх співрозмовників: «Закликаю тебе до оптимізму, вірю, що ти скоро зробиш мене дядьком. Вітай